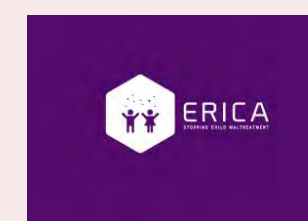

Протект

„Изграждане на мултидисциплинарен капацитет за превенция и защита на децата от насилие“

Съфинансирано от
Европейския съюз

Модул 6: Интервенции при насилие над деца

Съфинансирано от
Европейския съюз

Интервенции при насилие над деца: цели и задачи

Цели:

Изследване на различни възможни интервенции в ситуации на насилие над деца.

Развиване на умения за комуникация със семействата.

Задачи:

Развиване на способност за разпознаване къде са подходящи и необходими интервенции.

Развиване на увереност в практикуването на интервенции, когато е необходимо.

Правни задължения по отношение на закрилата на децата в България

Законодателство свързано със закрела на детето

[Закон за закрила на детето](#)

[Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето](#)

[Наредба за условията и реда за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях](#)

[Наредба № РД-06-46 от 4.11.2024 г. за реда за вписването, воденето, съхраняването, поддържането и функционирането на Националната електронна информационна система за пълно осиновяване](#)

[Наредба за условията и реда за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в социални или интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа, както и за тяхната реинтеграция \(Загл. изм. – ДВ, бр. 64 от 2024 г.\)](#)

[Наредба за специализирана закрила на деца на обществени места](#)

[Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби](#)

- **Наказателен кодекс (НК)**

Според чл. 131, ал. 4, причиняването на телесна повреда на малолетно лице е утежняващ фактор.

Чл. 187 криминализира изтезаването на дете от лицето, под чиито грижи се намира или на което е възложено възпитанието на детето.

Член 93, ал. 31 въвежда завишени наказания за престъпление, извършено „в условията на „домашно насилие“

Престъплението се счита за извършено „в условията на домашно насилие“, ако „е предшествано от системно упражняване на физическо, сексуално или психическо насилие, поставяне в икономическа зависимост, принудително ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права“.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Правни задължения по отношение на закрилата на децата в България

- **Семеен кодекс (СК)**

Според чл. 125, ал. 2, родителят няма право да използва насилие, както и методи на възпитание, които уронват достойнството на детето.

- **Закон за защита от домашно насилие**

Съгласно чл. 3 от Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН) всяко лице, „пострадало от домашно насилие“, има право да търси защита от съда. Това включва децата, които са станали свидетели на домашно насилие, извършено в тяхно присъствие (чл. 2, ал. 2), и децата, които са преживели домашно насилие, упражнено пряко върху тях от техните родители, роднини, бивши роднини или партньори или съжители на техните родители, или родители или деца на партньора или съжителя (чл. 3, т. 8,10,11)

Съфинансирано от
Европейския съюз

Местни специфики

Правни задължения по отношение на закрилата на децата в България

Конвенцията на ООН за правата на детето:

Чл. 3, т. 1 и т. 2 от КПД на ООН

т. 1 Висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, от съдилищата, административните или законодателните органи

т. 2. Държавите – страни по Конвенцията се задължават да осигурят на детето такава закрила и грижи, каквито са необходими за негово-то благосъстояние, като се вземат предвид правата и задължения-та на неговите родители, законни настойници или на другите лица, отговорни по закон за него, и за тази цел те предприемат всички необходими законодателни и административни мерки.

Чл. 3, т. 3 от КПД на ООН - Държавите – страни по Конвенцията, осигуряват институциите, службите и услугите, отнасящи се до закрилата или грижите за децата, да отговарят на стандартите, установени от компетентните власти, особено в областта на безопасността и здравеопазването и по отношение на числеността и пригодността на техния персонал и компетентния надзор над него.

Чл. 19, т. 1 и т. 2

1. Държавите – участнички ще предприемат всички необходими законодателни, административни, обществени и образователни мерки за закрила на детето от всички форми на физическо или умствено насилие, нараняване или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления, докато то е под грижите на родителя/родителите, настойника/настойниците по закон или всяко друго лице, на което е поверено детето.

2. Такива защитни мерки би трябвало, според случая, да включват ефективни процедури по създаване на социални програми за осигуряване необходимата подкрепа **Закона за закрила** на детето и на онези, които се грижат за детето, както и на всички други форми за предотвратяване и за разкриване, докладване, отнасяне за разглеждане, разследване и проследяване на случаите на малтретиране на деца, описани по-горе, и според случая, за съдебна намеса.

• Закон за закрила на детето

Член 10, ал. 1 от Закона за закрила на детето: Всяко дете има право на закрила за нормалното му физическо, умствено, нравствено и социално развитие и на защита на неговите права и интереси.

Член 11 изисква закрила за всяко дете срещу „въвличане в дейности, неблагоприятни за неговото физическо, психическо, нравствено и образователно развитие“, както и срещу „нарушаващите неговото достойнство методи на възпитание, физическо, психическо или друго насилие.“

Съфинансирано от
Европейския съюз

Структури в областта на закрилата на детето в България

Органи по закрила (Закон за закрила на детето, чл. 6)

- Председателят и администрацията на ДАЗД;
- Дирекции „Социално подпомагане“
- министъра на труда и социалната политика, министъра на вътрешните работи, министъра на образованието и науката, министъра на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на културата, министъра на здравеопазването;
- Кметове на общини.

Задължение за закрила (Закон за закрила на детето, чл. 7)

Всяко лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Структури в областта на закрилата на детето в България

- Отдел за закрила на детето към Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) в общината.
- Координационен механизъм при насилие – мултидисциплинарен екип, създаден от ДСП, който работи до приключване на случая и изработва план за действие за защита на детето и за предотвратяване на насилието.
- Координационен механизъм при случаи на непридружени деца или разделени от семействата си деца чужденци, намиращи се на територията на РБ, включително децата, търсещи и/или получили международна или временна закрила.
- Комисия за детето – координиращо звено за политиките за детето във всяка община.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Видео: Реакция при признаци на насилие над дете

<https://mega.nz/file/zghRUZQT#-RxJR9oTJuP4i32IIKkT3EljnIVEVBXuSaT3w2nCGhE>

Някои общи съвети

Запишете
всичко, което подозирате, за
предпочитане с дата и час.

По този начин няма да забравите
нещата и има по-малка опасност
да правите догадки.

Това е особено важно в случай на
тежки обвинения.

Ако е възможно, обсъдете
Вашето подозрение във
вашия екип и/или с Вашия
ръководител.

Разберете дали други
членове на екипа са
забелязали същото като Вас.

Може да помолите други
членове на екипа да
извършват системно
наблюдение над детето.

Ако се страхувате да не
бъдете обвинени в клевета,
когато са въввлечени
длъжностни лица, в този
случай първо се свържете
със семеен консултант или
друга подходяща услуга.

Техните експерти ще
оценят ситуацията въз
основа на Вашите
наблюдения и ще Ви дадат
съвет как да действате.

Органите по закрила на детето
казват: „По-добре едно
обаждане повече, отколкото
едно обаждане по-малко.“

Ако информирате длъжностно
лице, трябва да очаквате
поясняващи въпроси като:
„Какво точно предизвика
Вашите подозрения?“, „Какво
наистина сте забелязали и какво
само предполагате?“

Следователно Вашите бележки
са важни.

Ключови действия

- Документирайте случая
- Потърсете подкрепата на други специалисти

Съфинансирано от
Европейския съюз

Какво да направим, когато дете съобщи, че е жертва на насилие?

- Помогнете на детето да разбере, че е постъпило правилно, като е съобщило.
- Кажете на детето, че то не е виновно за това.
- Не се изправяйте срещу насилника.
- Обяснете какво ще направите.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с деца (1/2)

- **Приближете се до детето. Дайте знак, че сте готови да говорите, когато то пожелае.**
- **Насърчавайте детето да говори, без да искате прекалено много.**
- **Спазвайте ограниченията и дайте на детето времето, от което се нуждае.**
- **Използвайте ясен и съобразен с възрастта език. Опитайте се да се поставите в ситуацията на детето.**
- **Съзнателно реагирайте на сигналите. Не оставяйте казаното да остане без коментар.**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с деца (2/2)

- Внимавайте да не прехвърлите своите емоции (като гняв, отвращение) върху детето.
- Създайте чувство за сигурност като покажете, че вярвате на детето и го уверите, че то не е виновно или отговорно.
- Опитайте се да освободите детето от изолацията, като му обясните, че и други деца на същата възраст са преживели подобни неща.
- Покажете, че цените детето. Кажете на детето, че е смело, защото споделя с Вас.
- Разяснете на детето настоящата ситуация и какви биха могли да следващите стъпки (включително помощ) и се опитайте да постигнете неговото съгласие.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Обобщение: Разговори с деца

- **Общувайте с детето/юношата като с равен.**
- **Слушайте активно.**
- **Оставете детето да говори.**
- **Обобщавайте.**
- **Останете неутрални, не оценявайте.**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Полезни типове въпроси

Отворени въпроси:

"Какво видяхте?" - "Какво се случи тогава?"

Уточняващи въпроси - кога, къде, кой, какво....:

"Кога през този ден се случи?" - "Къде беше ти/вие?" - "Кой беше там?"

Въпроси с избор:

"Къде беше - в твоята стая или в дневната?"

Да/Не въпроси:

"Майка ти каза ли нещо?"

Съфинансирано от
Европейския съюз

Полезни типове въпроси

Истории и сравнения от типа „сякаш“:

"Изглеждаш ми така, сякаш..."

"Какво би станало, ако":

"Какво ще стане, ако говориш с някого...?"

Съфинансирано от
Европейския съюз

По-малко полезни типове въпроси

Въпроси с предположения:

"Татко ти каза ли?"

Повтаряне на въпроси

Обвинения, оценки, заплахи, обещания:

"Ако ми разкажеш честно какво се е случило, няма нужда да ходиш повече там."

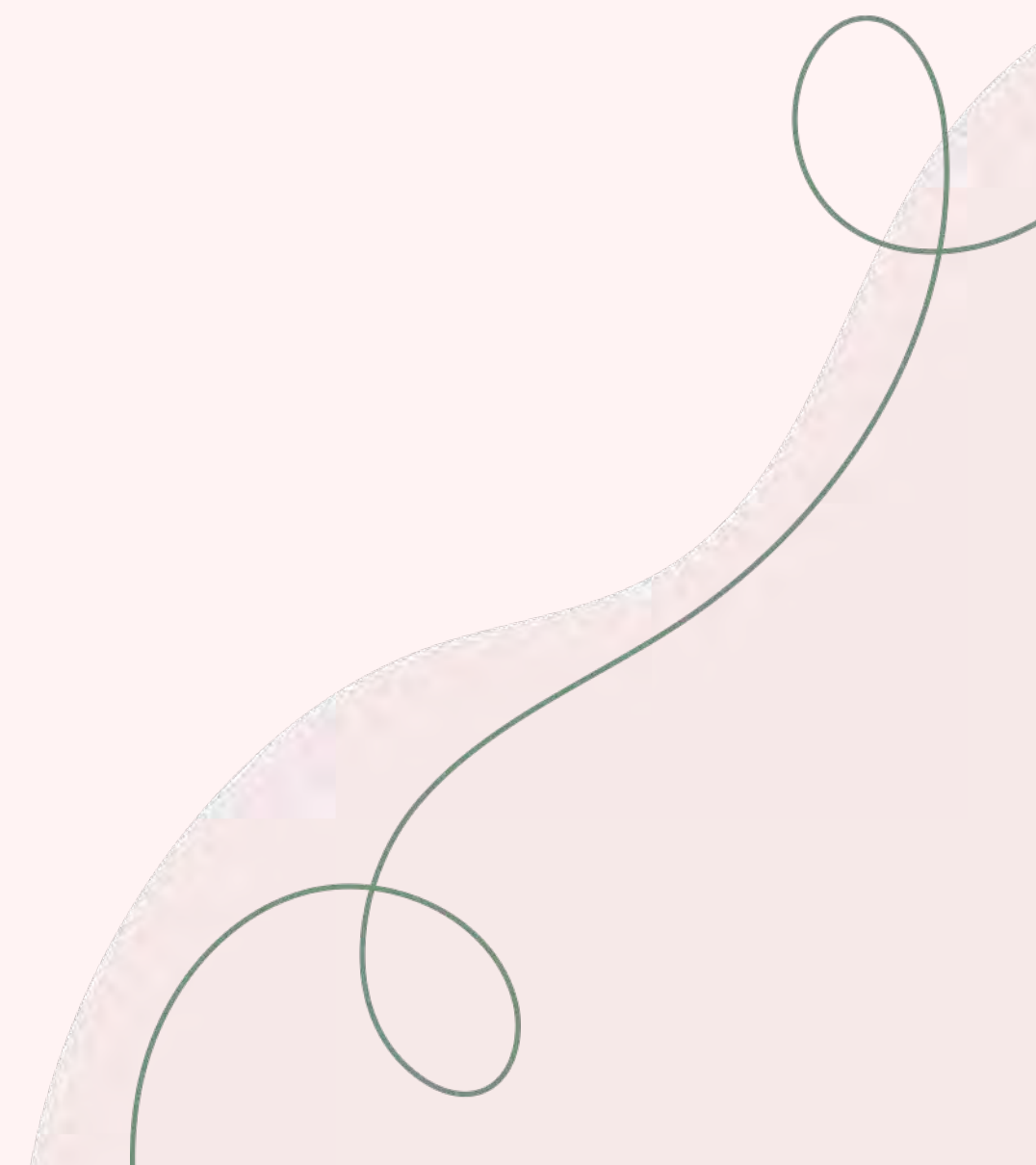

Съфинансирано от
Европейския съюз

Ролева игра с учител

Обучителят демонстрира кратка ролева игра – „добра практика“ -- за разговор с деца, с доброволец от групата на обучаваните.

Разговори с родителите/полагащите грижи (1/4)

- **Мислете първо за безопасността на детето и за своята собствена безопасност.**
- **Не се изправяйте срещу злоупотребяващи родители/полагащи грижи по време на конфликт или агресивна ситуация, опитайте се първо да деескалирате, ако е възможно.**
- **В случай на спешност, потърсете помощ или се обадете на полицията/другите власти.**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с родителите/полагащите грижи (2/4)

- Създайте спокойна и безопасна среда за разговора, отделете време.
- Бъдете уважителни.
- Имайте предвид културните и социокултурните различия в родителството.
- Започнете разговора, за да позволите на родителя/полагащия грижи да разкаже за настоящата си ситуация, притесненията, трудностите в родителството, нивото на стрес или благосъстоянието на семейството.
- Задавайте отворени въпроси за родителството и стратегиите за регулиране на стреса.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с родителите/полагащите грижи (3/4)

- Споделете какво сте наблюдавали, какво е породило опасенията Ви за насилие над детето.
- Бъдете точни и опишете конкретно поведение/наблюдение.
- Интересувайте се от гледната точка на родителите/полагащите грижа.
- Не настоявайте, но се уверете, че той/тя/те е разбрал/а/и Вашата гледна точка.
- Съобщете ясно какво ще направите като следваща стъпка.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с родителите/полагащите грижи (4/4)

- Бъдете подготвени за широк спектър от различни реакции (чувство за вина, срам, гняв, оправдания ...)
- Договорете ясни и обвързващи споразумения за това как да се промени ситуацията в бъдеще.
- Предложете конструктивна подкрепа за намиране на най-доброто решение за детето и семейството.
- Предложете подкрепа за свързване с професионални консултантски услуги.
- Потърсете подкрепа от колеги или други лица, ако е необходимо.

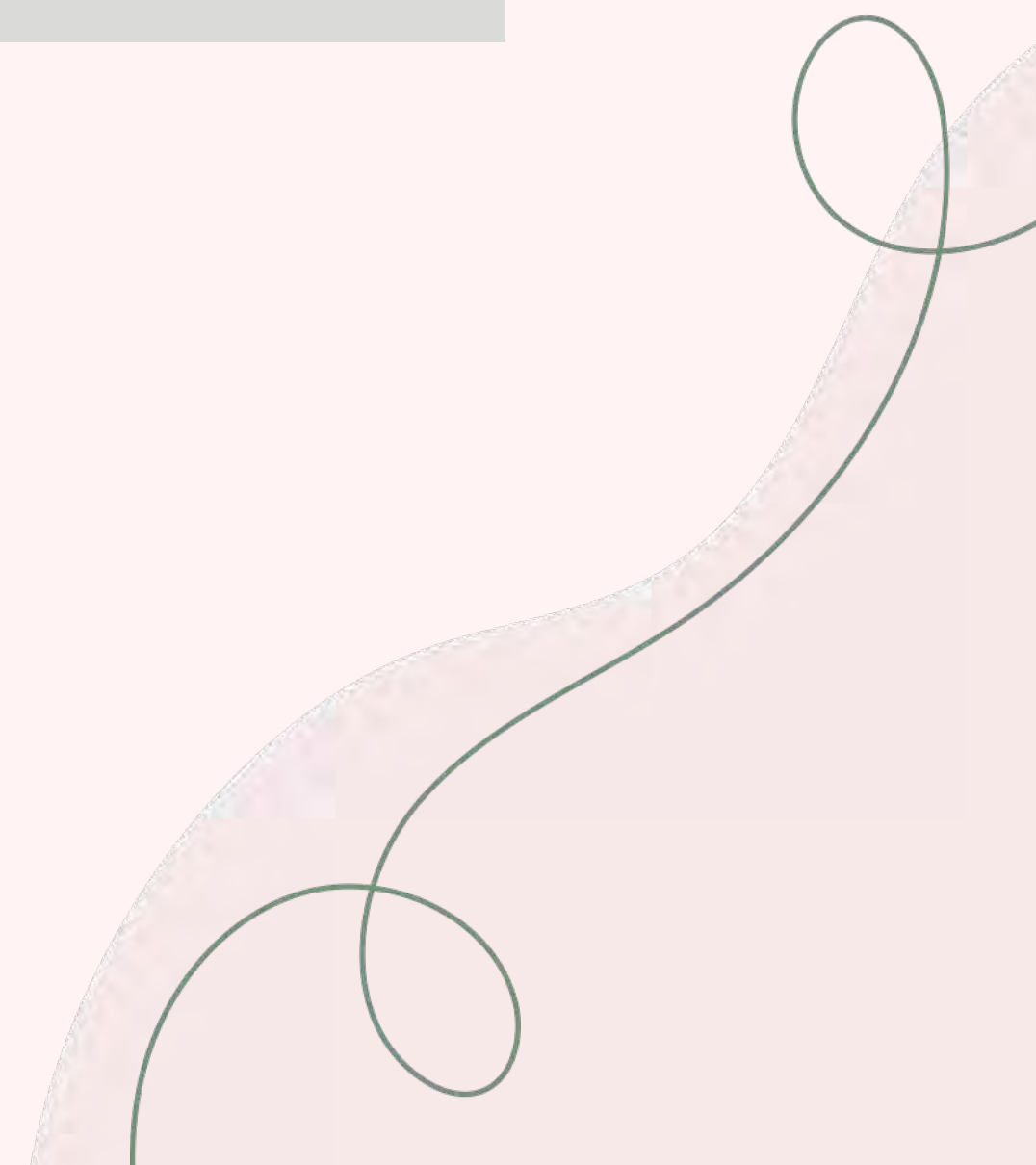

Съфинансирано от
Европейския съюз

Ролева игра с обучител

Обучителят провежда кратка ролева игра -- "добри практики" за разговори родители/полагащи грижа с един от участниците в обучението като доброволец.

Разговори с други специалисти (1/2)

- Уверете се, че действате в рамките на закона (поверителност, професионална тайна).
- Винаги поставяйте защитата на детето преди защитата на данните.
- Споделете какво сте наблюдавали, какво е породило опасенията Ви за насилие.
- Бъдете точни и опишете конкретно поведение/наблюдение (какво, кога и т.н.).

Съфинансирано от
Европейския съюз

Разговори с други специалисти (2/2)

- В една мултипрофесионална дискусия могат да се появят много различни мнения за една и съща ситуация и начините за реагиране също могат да се различават. Бъдете подготвени за това!
- Договорете се за това кой какво ще направи след това. Това предотвратява загубата на информация или неясните отговорности.
- Документирайте дискусията за сведение.

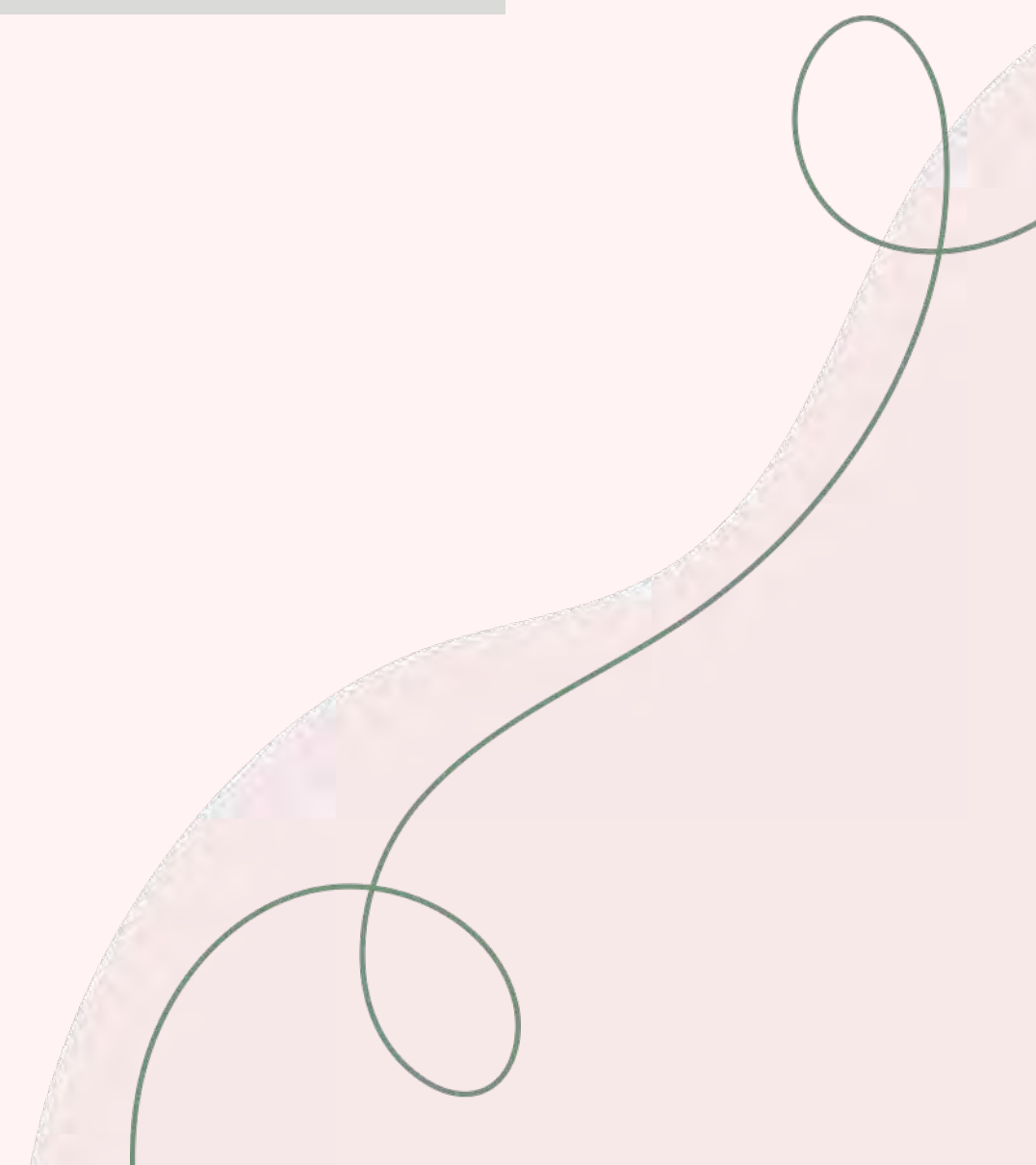

Съфинансирано от
Европейския съюз

Ролева игра с обучител

Обучителят провежда кратка ролева игра -- "добри практики" -- за разговори с други специалисти с един от участниците в обучението в ролята на доброволец.

Казуси

- 1. Дете в ранна детска възраст (4 години) (насилие, физическо negliжиране, известно забавяне в развитието).**
- 2. Дете в начална училищна възраст (7 години) (сексуално насилие, емоционално и физическо negliжиране).**
- 3. Млад юноша (12 години) физическо насилие, агресивно поведение).**
- 4. По-големи юноши (16 години) множество форми на насилие, самонараняване, употреба на вещества).**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Работа в екип в малки групи I (3-4 участници)

- Запознайте се с един случай и обсъдете подходящите интервенции.
- Обсъдете на резултатите в цялата група.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Работа в екип в малки групи II (3-4 участници)

- **Ролева игра, базирана на един от случаите.**
- **1 човек играе себе си, 1 човек играе детето/майката/бащата/полагащия грижи, 1 човек "наблюдава" и дава обратна връзка след това.**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Стратегии за справяне с трудни ситуации

- **Обсъждане и намиране на решения в групата за трудни ситуации от ролевите игри/предишни ситуации на работното място.**
- **Обсъждане на справянето със собствените негативни чувства или мисли, особено с чувството на безпомощност и гняв, ако семействата отказват да променят поведението си или ако решенията на други агенции (напр. полиция) не са според желанията или очакванията.**

Съфинансирано от
Европейския съюз

Пандемична ситуация

- Намиране и практикуване на нови начини за поддържане на връзка (телефон, месинджър, гласово съобщение, видеочат).
- Намиране на "кодове" (напр. определени емотикони), които децата могат да изпратят, ако имат нужда от подкрепа или са в опасност.
- Творчески решения за безопасни дейности във времена на "социално дистанциране,,,"
- Развиване на лесни умения за справяне със стреса.

Съфинансирано от
Европейския съюз

